

Stockholm
Arlanda Airport

SWEDAVIA SWEDISH AIRPORTS

Övningsplan

Stockholm Arlanda Airport

Innehåll

Inledning	3
Syfte	3
Mål	3
Lagar, föreskrifter och regler	4
Stöddokument	5
Samverkan	6
Pedagogiska grunder	8
Scenarioregister	10
Övningsplaneringsprocess och dokumentation	11
Planering	12

Inledning

Riksdagen och regeringen framhåller att vid en krissituation måste insatser kunna genomföras snabbt, smidigt och utan tveksamheter om beslut samt att det måste finnas en förmåga att hantera händelser i hela risk- och hotskalan.

För att utveckla och vidmakthålla ledningsförmågan och handlingsberedskap ska därför utbildning och övningsverksamhet prioriteras. Ansvaret för att öva ligger på den som har verksamhetsansvar.

Samhällets förmåga att förebygga och hantera kriser kräver samordning. Terrorism, smittspridning, radiologiska olyckor, naturkatastrofer och tekniska kollapser i infrastrukturen är exempel på allvarigare händelser som samhället måste kunna förebygga och hantera. Händelserna får konsekvenser för flera samhällsviktiga funktioner och kräver samordnad krishantering.

De flesta är överens om att man måste öva regelbundet för att kunna utveckla och bibehålla en förmåga för att hantera en allvarlig kris. Enda sättet att utveckla en bra övningsverksamhet är att alla som har ett verksamhetsansvar utvecklar sin förmåga att själva öva sin organisation i krishantering för att:

- utveckla krishanteringsförmågan,
- öka förmågan till beslutsfattande,
- pröva och utveckla planer,
- utveckla nätverk,
- påvisa behov av utbildning och
- påvisa behov av utveckling.

Syfte

Övningsplanens syfte är att inrikta genomförandet av gemensamma övningar vid Stockholm Arlanda Airport.

Mål

Målet med planen är att den ska fastställa en kontinuerlig övningsverksamhet som bygger på långsiktig behovsanpassad övningsplanering, som omfattar övningstillfällen, övade organisationer och övningsscenarios.

På uppdrag av Crisis Management Forum (CMF) upprättar Emergency Training Group (ETG) planen och dess löpande övningsplanering.

Lagar, föreskrifter och regler

Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt miljö och egendom ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

2 § Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, miljön eller egendom.

Till räddningstjänst hänförs också räddningsinsatser som görs enligt 4 kap. 1-4 §§ utan att det har inträffat någon olycka eller föreligger överhängande fara för en olycka.

Staten eller en kommun skall ansvara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

I denna lag behandlas endast sådana räddningsinsatser som avses i denna paragraf.

3 § Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

4 § Lagen gäller inte hälso- och sjukvård som avses i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

5 § Länsstyrelserna skall genom rådgivning och information stödja kommunerna i deras verksamhet enligt denna lag.

6 § Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för verksamhet enligt denna lag skall samordna verksamheten samt samarbeta med varandra och med andra som berörs.

7 § Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för räddningstjänst skall se till att allmänheten informeras om vilken förmåga att göra räddningsinsatser som finns. Dessutom skall de lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.

2 kap Skyldigheter vid farlig verksamhet

Vid en anläggning där verksamheten innebär fara för att en olycka skall orsaka allvarliga skador på människor eller miljön, är anläggningens ägare eller den som utövar verksamheten på anläggningen skyldig att i skäligen omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador.

Den som utövar verksamheten är skyldig att analysera riskerna för sådana olyckor som anges i första stycket. Första och andra stycket gäller även flygplatser som har godkänts enligt 6 kap. 9 § första stycket luftfartslagen (1957:297).

Not angående 2 kap. Skyldigheter vid farlig verksamhet. Enligt lagutredningen tar dessa bestämmelser inte sikte på flygtrafikverksamheten och inte på anläggningar som hangarer, flygplatsbyggnader eller bränsledepåer då förebyggande åtgärder i dessa sammanhang regleras särskilt. Endast den personal och utrustning som behövs för en effektiv räddningsinsats i ett tidigt skede i händelse av ett flyghaveri inom flygplatsens område berörs.

Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd

Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om beredskap för räddningsinsatser samt räddningstjänst på flygplats (TSFS 2010:114) reglerar planering för räddningsinsatser samt räddningstjänst på flygplats.

Transportsstyrelsens föreskrift och allmänna råd enligt TFS LUFTFART Serie Sec.

Är att skydda passagerare, besättningar, markpersonal, allmänheten och egendom från olagliga handlingar mot den civila luftfarten. Skyddet omfattar också luftfartyg, flygplatser samt andra anläggningar för den civila luftfarten. Med olagliga handlingar avses främst brottsliga angrepp såsom sabotage, kapningar och gisslanstagningar. Även hot om eller förberedelser för sådana angrepp räknas som olagliga handlingar. Utförs en brottslig handling mot luftfarten är målsättningen att minimera konsekvenserna genom förberedda åtgärdsplaner.

Planering för särskilda händelser

- En flygplatschef ska upprätta en plan för räddningsinsatser och vid behov ska planen samordnas med lokalsamhällets plan för nödsituationer
- Planen prövas genom övningar på flygplatsen i intervall som inte överstiger två år
- Delövningar genomförs under mellanliggande år för att säkerställa att brister som identifierats under övningarna samt aktuella brister åtgärdas

Stöddokument

Som stöd i planeringen för övningsplanering och scenarioupbyggnad, kan följande dokument användas:

- Riskhanteringsplan
- Kommunikationsplan
- Plan för flygsäkerhetsarbete
- Säkerhetsbevisning
- Utbildningsplaner lokalt och regionalt

Samverkan

Presentation Emergency training group

På Stockholm Arlanda Airport verkar sedan år 2002 Emergency Training Group (ETG) som består av representanter från bevakningsentreprenören, Gränspolisavdelningen Arlanda, LFV, Sjöfartsverket-ARCC, Polismyndigheten i Stockholms län, Brandkåren-Attunda, SOS Alarm, Stockholms läns landsting, Swedavia samt flygbolag och handlingbolag som är verksamma på Arlanda.

Uppdraget för ETG:s verksamhet har tilldelats från Stockholm Arlanda Airports flygplatschef och består i att skapa ett närmare samarbete mellan flygplatsens aktörer samt att öka kunskapen om hur de olika organisationerna arbetar vid exempelvis en större olycka eller vid andra typer av särskilda händelser. Gruppen verkar för att skapa förutsättningar för ett väl fungerande samarbete, ett effektivt genomförande av insatser samt en behovsanpassad resursfördelning.

Enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd ska det genomföras övningar på flygplatser med bestämda tidsintervaller och ETG bedriver utbildningar för de olika organisationerna och har som inriktning att deltagarna ska medverka i dessa utbildningar stegvis. Utbildningarna hålls i tre steg där nivå 1 ger en övergripande presentation av organisationerna och innehåller en kortare övning. Nivå 2 är en kaderövning där ett berört flyg- och handlingbolag samarbetar med ansvariga organisationer vid ett scenario som innehåller ett flygplanshaveri och nivå 3 är en övning som planeras i projektform där ETG verkar i rollen som rådgivande och övningsresurs.

Rapportering av gruppens arbete sker till mötesserien Crisis Management Forum (CMF) som består av de medverkande organisationernas ledningsrepresentanter. Planeringen av verksamheten fastställs i samverkan med berörda organisationer och myndigheter och sammankallande i ETG och CMF är Swedavia.

ETG verkar för en god benchmarking som en viktig del i flygplatsens arbete med Crisis Management, då intryck och goda exempel från andra flygplatser är mycket värdefulla för att höja krishanteringsförmågan på Stockholm Arlanda Airport.

Vi ser att det framtida utbildningsbehovet är stort på grund av att det kontinuerligt sker omsättning av personal hos berörda organisationer. Det är därför viktigt att det genomförs och erbjuds kontinuerliga övningstillfällen.

Syfte och mål med ETG:s verksamhet

Syftet med verksamheten är att:

- säkerställa en kontinuerlig övningsverksamhet, enligt TSFS och lag (2003:778) om skydd mot olyckor, i olika utbildnings- och övningsnivåer,
- förbättra samverkan med samtliga på flygplatsens inblandade aktörer i olika ledningsfunktioner vid en särskild händelse,
- skapa gemensamma rutiner, utbildningar och övningar,
- följa upp och återkoppla för att förbättra rutiner och metoder,
- säkerställa kommunikation, larmvägar, rutiner samt
- underlätta beslutsfattande i den egna organisationen.

Målet med verksamheten är att stärka den egna och den samlade krishanteringsförmågan vid flygplatsen genom att aktörerna får en utökad kunskap om varandras organisationers agerande vid en särskild händelse och därigenom:

- skapa förståelse för organisationernas olika roller och uppgifter,
- individen kan verka i sin funktion i respektive organisation,
- verka och förstå de olika händelseförloppen som kan uppstå samt
- reducera de negativa effekterna av en händelse för individen, organisationerna och flygplatsen.

Aktiviteter

Dessa aktiviteter fastställs årsvis.

- Mötesserie med alla deltagare.
- Mötesserie med arbetsgrupp för övningsverksamhet.
- Övningsnivå 1 – introduktion och delövning.
- Övningsnivå 2 – kaderövning med ledningsfunktioner.
- Övningsnivå 3 – större övning där ETG är rådgivande och övningsresurs.
- Benchmarking – arbetsgrupp för erfarenhetsutbyte.

Ekonomi

Verksamheten ska så långt som möjligt finansieras genom att varje berörd organisation bär sina egna kostnader. Swedavia tar dock de övergripande kostnader som medförs vid övningar på de tre olika nivåerna.

Rapportering

Mötesverksamheten ska dokumenteras och en årlig rapport om verksamheten ska tillsändas flygplatsdirektören och CMF, vilken ska innehålla uppgifter om mötesverksamhet, benchmarking, genomförda övningar samt utfall av dessa.

Pedagogiska grunder

Beskrivning av kompetensnivåer

Faktakunskap

Vetande om sakförhållanden.

Förståelse

Insikt i och uppfattning om samband, mening och innebörd.

Färdighet

Vi vet hur något skall göras och vi kan också göra det.

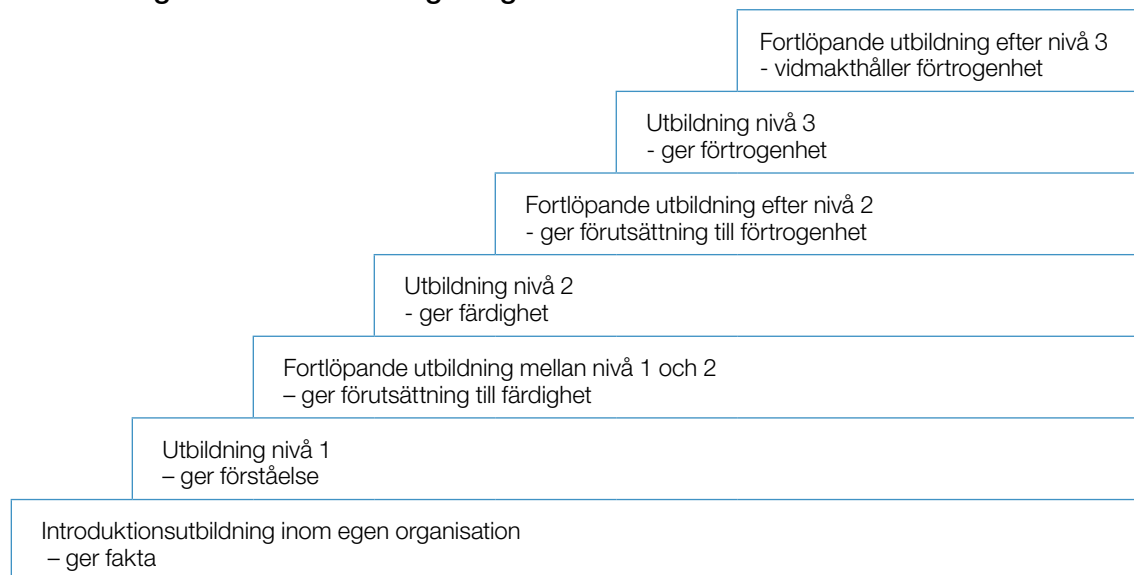
Förtrogenhet

Kompetens att handskas med ett visst fenomen så att man utan hjälp ser vad det är frågan om och vet vilka konsekvenser som olika åtgärder i relation till fenomenet kan medföra.

En översikt av de fyra begreppen

Begrepp	Innebörd	Man får...	... genom att
Fakta	Veta att	Information	Memorera
Förståelse	Veta varför	Mening/innebörd	Tolka/analysera
Färdighet	Veta hur	Förmåga	Öva/göra
Förtrogenhet	Veta vad	Omdöme	Delta/få erfarenhet

Beskrivning av ETG:s utbildningsstege

Utbildning nivå 1

Övningsmodell – diskussion

Informera, tydliggöra och skapa förståelse för respektive aktörs uppdrag.

- Roller
- Ansvar

Scenario

- Safety; luftfartygshaverier

Utbildning nivå 2

Övningsmodell – kader och spelövning

- Larm, uppstart och driftsättning
- Ledning och beslut
- Staber och funktioner

Scenario

- Security; bombhot och misstänkt föremål
- Safety; luftfartygshaverier

Övade platser

- Gate
- Ledningsplats- och sambandscentraler
- Brytpunkt
- Skadeplats
- Uppsamlingsplats
- Informations- och presscenter

Utbildning nivå 3

Momentövningar

Övningsmodell - fullskaleövning

- Samverkan och kommunikation (Larm, uppstarts- och driftsättning)
- Lednings- och beslutsövning
- Stabsarbete och funktionsövning
- Omhändertagande
- Lokal samverkansövning
- Regional samverkansövning

Platser

- Ledningsplatser- och sambandscentraler
- Brytpunkt
- Skadeplats
- Uppsamlingsplatser
- Sjukhus
- Center för drabbade, anhöriga och återsamling
- Informations- och presscenter

Scenarioregister

A. Avbrott i försörjning

Ex: El

Ex: Bränsle

Ex: Vatten

B. Avbrott, incidenter i verksamhet och drift

Ex: System som påverkar flygtrafik

Ex: System som påverkar passagerarflödet

Ex: System som påverkar bagagehanteringen

Ex: Svåra väderförhållanden

Ex: Omfattande personell resurs- och kompetensbrist

C. Brand på flygplatsområde – omfattar vid behov utrymning

Ex: Bränsledepå

Ex: Hangar

Ex: Flygplatsbyggnader

Ex: Tågbrand under terminal

D. Haveri, olycka alternativt incident med luftfartyg (safety)

Ex: På flygplats

Ex: På land

Ex: I vatten

Ex: I svår terräng

Ex: I nära anslutning till flygplats

Ex: Övertankning med brand

Ex: Kollision mellan flygplan och fordon

Ex: Kollision mellan flygplan och flygplan

E. Kriminell handling (security)

Ex: Bombhot riktat mot flygplan

Ex: Bombhot riktat mot byggnad

Ex: Sabotage riktat mot flygplan

Ex: Sabotage riktat mot byggnad

Ex: Kapning

Ex: Rån

F. Miljö incident alternativt olycka – farligt gods

Ex: Med risk för påverkan på individ

Ex: Med risk för påverkan på miljö

G. Mottagande av drabbade

Ex: Smitta på ett ankommande flygplan

Ex: Psykologiskt och socialt stöd

Ex: Medicinsk incident

Ex: Avgående och ankommande Svenska nationella ambulansflyget

H. Omvärldshändelser med påverkan på flygplatsen

Ex: Evakuering av svenska medborgare

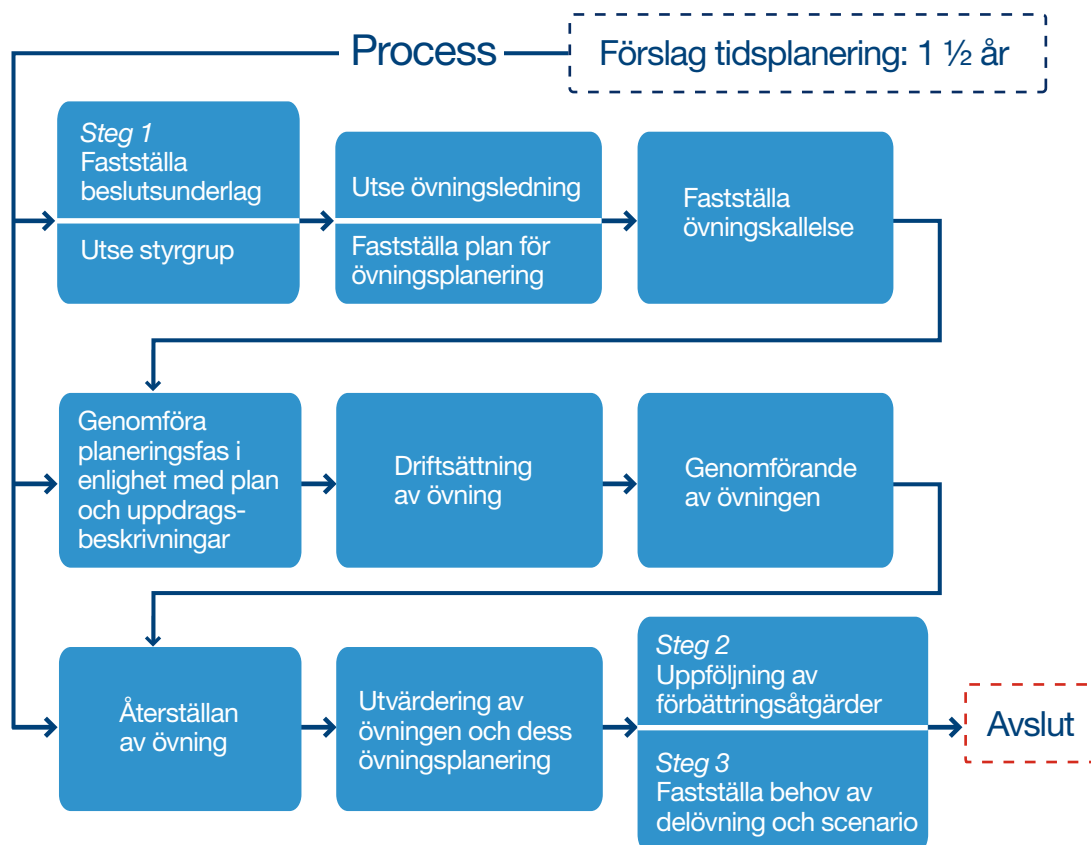
Övningsplaneringsprocess och dokumentation

ETG övningsnivå 1 och 2

För ETG nivå 1 och 2 sker planeringen i mötesserien enligt fastställd årlig plan som godkänns av CMF. Dokumentationen för respektive nivå fastställs i respektive dokumentation som beskriver berörda övningsplanering och fakta.

Övningsnivå 3

För nivå 3 sker planeringen i projektform som godkänns av Swedavias beställare.

Dokumentation

Möteshandlingar

- Beslutsunderlag
- Kallelse till övning
- Kallelse till uppstartsmöte
- Kontaktlista för deltagare
- Presentationsmaterial för uppdrag
- Mötesprotokoll
- Övningsrapport

Rubriker för övningsplaneringsdokument

1. Introduktion
 2. Övningsplanering
 3. Aktivitetsplanering
 4. Driftsättning
 5. Övningsgenomförande
 6. Återställan av övningsområde
 7. Utvärdering och åtgärdsuppföljning
 8. Budgetplanering och redovisning
 9. Kommunikationsplan
 9. Kartmaterial
- Övningsbestämmelser för övningsledning och servicefunktioner
 - ÖvningsPM för övade
 - ÖvningsPM för figuranter

Planering

Beslutsnivå

Lokal samverkansövning

Steg 1

En samverkansövning kan initieras och beslutas av enskild organisation och genomförs med egen resurs eller i samverkan med annan organisation.

Steg 2

En lokal samverkansövning kan initieras av flygplatsens organisationer och beslutas i samråd med Swedavia, Airline Operators Committee (AOC) och CMF.

Regional samverkansövning

En regional samverkansövning kan initieras av flygplatsens organisationer i samråd med Swedavia, AOC och CMF. Swedavia framför önskemål till Länsstyrelsens övningsråd för samråd samt informerar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) vid beslut om genomförande.

Målsättning

Typ av övning	Scenario - Moment	Övningsintervall enligt beslut i respektive organisation
Lokal steg 1, samverkansövning	Larmövning	X gång / år
Lokal steg 1, samverkansövning	Startövning av krisledningsorganisation	X gång / år
Lokal steg 1, samverkansövning	Stabsövning	X gång / år
Lokal steg 1, samverkansövning	Beslutsövning	X gång / år
Lokal steg 1, samverkansövning	Sambandsövning	X gång / år
Lokal steg 1, samverkansövning	Informationssamordning	X gång / år
Lokal steg 2, samverkansövning	Avbrott i försörjning	Minst X ggr/ under X år
Lokal steg 2, samverkansövning	Avbrott, incident i verksamhet/drift	Minst X ggr/ under X år
Lokal steg 2, samverkansövning	Brand på flygplatsområde	Minst X ggr/ under X år
Lokal steg 2, samverkansövning	Miljöincident alternativ olycka med farligt gods	Minst X ggr/ under X år
Lokal steg 2, samverkansövning	Omvärldshändelser med påverkan på flygplatsen	Minst X ggr/ under X år
Regional samverkansövning	Haveri, olycka alt incident med luftfartyg	Minst X ggr/ under X år
Regional samverkansövning	Kriminell handling	Minst X ggr/ under X år
Regional samverkansövning	Psykologiskt och socialt stöd	Minst X ggr/ under X år
Regional samverkansövning	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, fastställer ex. SAMÖ.	Efter intresseanmälan och beslut om medverkan av organisation

